

תרדים

התרדים נזכרו במשנה ארבע פעמים: בהקשר של דיני כלאים, כמין הדומה ללעונים (כלאים א ג); בדיני תערובות, כמין הפולט טעם בשעת בישולו (תרומות י יא; ערלה ג ז); ובהקשר דיני טומאה וטהרה (עוקצין א ד). כמו כן, נזכרו פעמים בתוספתא בהקשרים דומים לאלו שבמשניות (תרומות ה י; עוקצין א ו). נזכרו כמה פעמים בתלמודים (ירושלמי שביעית ח ה"ב; תרומות יא ה"ב; בבלי ברכות מד ע"א; כתובות עז ע"ב ועוד).

הזיהוי

■ **סלק מצוי** (*Beta vulgaris*) - צמח דו-שנתי ממשפחת הסלקיים. לסלק המצוי כמה זני תרבות. המוכרים שבהם הינם **סלק אדום** (*B. vulgaris* var. *esculanta*) ו**סלק סוכר** (*B. vulgaris* var. *succhrina*), ממנו מופק אחוז גדול מהסוכר הלבן בעולם. עם זאת, מסתבר כי הזיהוי של הצמח המשנאי הוא עם **סלק עלים**, 'מנגולד' (*B. vulgaris* var. *cicla*). המנגולד בוית באזור הים התיכון. למין התרבות עלים גדולים אכילים. עלי הסלק יכולים להיאכל חיים או מבושלים. כך מזהים כל הפרשנים.¹

סלק

ע"ן

כל הפרשנים מזהים את תרדים עם סלק - ככל הנראה סלק עלים.² כך מזהים גם פליקס ולעף.³

רנאה"י אומנם אינו מזהה באופן ישיר את התרדים, אך מתוך שהוא מזהה את הלעונים (הסמוכים במסכת כלאים לתרדים) עם 'שורשי הסלק', מסתבר כי יסכים לכך שהתרדים הינם סלק העלים.⁴

יש לציין כי הן לפי הפרשנים והן לפי החוקרים התרדים שבמשנה אינם זהים לירק הנקרא בעברית מודרנית 'תרד' (*Spinacia oleracea*), אף הוא ירק עלים ממשפחת הסלקיים), שמוצאו במרכז אסיה, ואשר הגיע לאזורנו בעקבות כיבושי האסלאם.⁵

הערות:

1. בבלי (עירובין כט ע"א): סלקא [לא מובא שם כתרגום ישיר של המילה, אלא מצוין בפשטות כמקביל לתרדין תוך כדי הדיון התלמודי] < סלקא=السلق < *Beta vulgaris* (בר שינייא, עמ' 50 ש' 35; עיסא, עמ' 30, מס' 21); רס"ג (עמ' 191 110): אלסלק < السلق = *Beta vulgaris* (עיסא, עמ' 30, מס' 21); זרעים גניזה ב: אלסלק < לעיל רס"ג; רנאה"י (ערלה ג ז, עמ' ו): אלסלק < לעיל רס"ג; רנאה"י פ"א (עמ' 32): התרדים והלעונים מיני סלק; זרעים גניזה א (אוק): אלסלק < לעיל רס"ג; רמב"ם (כלאים א ג עמ' קסח): אלסלק [וכך גם אצל תנה"י (652), ערך 'תרד') ואצל אלג'אמע (עמ' 132, ערך 'תרדין')] < לעיל רס"ג; ערוך (ח"ג עמ' 248, ערך 'הרת'; ח"ה עמ' 49, ערך 'לעין'): תרדין בליטי: Bleta (לטינית)=bieta (איטלקית)= *Beta vulgaris* (פיאניג'יאני, אטימולוגיה - 26.6.23, http://www.etimo.it/?term=bietola; בדויאן, מס' 646); ריבמ"ץ (עמ' עח): בליטי < לעיל ערוך; רע"ב (כלאים א ג): בערבי סילק"א ובלע"ז בליטי" < לעיל בבלי, ערוך; רש"י: (ברכות נו ע"ב): בליטי"ץ; (סנהדרין סד ע"א): בליד"ש < blez (צרפתית עתיקה)=סלק (קטן, לעזים, מס' 77). bledas (פרובנסאלית)=סלקים לבנים (קטן, לעזים, מס' 1707); מכה"מ (בהמ"ל, כלאים א): צ'גנדר כורד < چگندر (פר)=סלק, מנגולד. (אחונדוב, עמ' 376); כת"י אנטונין (עמ' 9 70): *σερακλον* < לא מופיע במילונים. בספר אסף מופיע: עלי סלק, הוא סונקלון (אסף הרופא פ' 83. לפי גרסה אחרת: 'סיאוקלון'), אך גם 'סונקלון' אינו מוזוהה.
2. הסלק האדום וסלק הסוכר מוכרים רק מתקופות מאוחרות יחסית - החל מסוף המאה ה-16 (הלפרין חקלאות, גידולי שדה וגן, עמ' 127; החי והצומח 12, עמ' 79); תפא"י (כלאים א ב, מח ע"ב): מאנג'אֶלְדְרֵיט < mangold (גר.) = *Beta vulgaris* (גרים, מילון, כר' 12, עמ' 1550).
3. פליקס כלאים, עמ' 82; לעף, פלורה, IV, עמ' 74. עמר טוען כי ייתכן שבארץ-ישראל היה נפוץ זן אחר של *Beta vulgaris* (עמר, גידולים, עמ' 290).
4. ע"ע 'לעונים'.
5. עמר, גידולים, עמ' 289 ושם הערה 3.